

A MAGYAR NÉPOKTATÁS HALADÁSA

HÁROM ÚJ OLVASÓKÖNYV

SZERKESZTETTÉK: VASS MÁTYÁS, IRMEI FERENC ÉS PÓSA LAJOS *

A nemzeti nevelés érdekében mindenkor örömmel üdvözöljük az oly könyveket, melyek lerázva a sablonszerűség nyomasztó nyűgét, a magyar ifjúság körében egy új, szabadabb és az eddigieknél nemzetiesebb nevelési irány megvalósítására törekszik.

Az a három magyar olvasókönyv, mely Vass Mátyás, Irmei Ferenc és Pósa Lajos ismert hazai íróink szerkesztése mellett Traub B. és társa kiadásában kerül a könyvpiacra, megkezdte a reformot, egy nemzetiesebb és szabadabb irányú nevelés érdekében.

A szépen kiállított három könyv a II. III. s IV. osztályú népiskolák apró növendékeinek van szánva, s már azoknak technikai kiállításával is figyelmet fordítottak a szerkesztők a növendékek nagy kincsére, a látásra. Az olvasmányok tiszta és ritkított sorú nagy betűkkel vannak nyomtatva, melyek nem ronthatják meg a gyermekek legfőbb kincsét: a szemeket.

Ami e valóban kitűnő könyvek tartalmát illeti, a szerkesztők minden tekintetben föladatuk magaslatán állanak. Tiszta, egyszerű tősgyökeres magyar nyelven, magyar érzéssel és magyar gondolkodással írt közlemények képezik az új könyvek tartalmát s amellet, hogy a magyar szellemtől áthatottak,¹ megfelelnek a pedagógia minden követelményének.

A derék szerkesztők a legjobb irányt követték. Oda fordultak a magyar irodalom örök frissítő forrásához: a népköltési gyűjteményekhez, a magyar népet s általában a nemzetet alaposan ismertető forrásokhoz. És tették mindezt a fogékony szív melegével, az ész ítélő szigorával. Oda fordultak a legmagyarosabb szellemű írókhoz, költőkhöz, hogy a nemzet sajátos vonásait tükröző írásuk a gyermekek lelkét megfogja, s a jövőjükre átalakító befolyással legyen.

A szép olvasókönyv szerkesztői azonban nemcsak magyarosak igyekeztek lenni úgy nyelvben, mint tartalomban, hanem a gyermek lelkének fokozatos fejlődését is figyelembe véve, teljesen ennek világához alkalmazták szemelvényeiket.

Nem tudákoskodtak szemöldök-vonogató tanítói modorban, hanem a legtermészetesebb eszközökkel igyekeznek az erkölcsi tartalmú olvasmányokat a gyermekek lelkébe juttatni.

A történelmi részből a leglélekemelőbb, legjellemképzőbb példákat mutatják be, meleg hazafias hangulattal színeztve.

A földrajzi és természeti képek nem száraz leltári felsorolása az egyes vidékek külsőségeinek, az állatok, növények és ásványok tulajdonságainak, hanem mindegyik egy eleven mozgó kép.

Az előírt tananyag minden köre arányosan föl van ölelve, és minden eddigi olvasókönyvnél nagyobb súlyt és gondot fordítottak a versekre, mert pedagógiailag egyik leghatásosabb tényezőnek tekintették.

A gyermekek lelkébe alig lehetne könnyebb úton-módon belopni a szépet, a jót, mint a zengzetes, dallamos sorokkal. S ami eddig csak unalmas, a végén tanulság ki-mondó mesékkal volt képviselve, fontos szerepet juttatnak a népmeséken kívül az életet ismertető elbeszélésekkel is.

E könyvekben negyvennyolc magyar író és költő hirdeti a nemzeti géniust, úgy, hogy ez a három olvasókönyv gazdag gyűjteménye a szépirodalmi és ismeretterjesztő olvasmányoknak.

Az „Aranykalászkok” egymaga egy valóban pompás gyűjtemény, összeszedve a magyar költészet virágaiból.

A három könyvnek ritka érzékkel történt összeállításával sikerült a szerkesztőknek ledönteni a sablonszerűség korlátait s a holt betűk helyett életet lehelnek, száraz ágak helyett leveles, lombos gallyakat nyújtanak, melyeken keresztül napsugár szűrődik s melyeknek enyhet nyújtó lombjai közt kedvre derítő dalos madár énekel.

A nemzeti szellemet folyton minden irányban hangoztatják, az újabb olvasókönyvek igyekeznek is ez irányban hódolni, de a Vass, Irmei és a Pósa-féle olvasókönyvek teljes odaadással oldották meg e nagy föladatot.

Az elevenebb írásmód fontosabb hatásait is elismerik már, természetesen szívesebb és gördülékenyebb nyelven adják már a tartalmat, de a Vass, Irmei és a Pósa-féle olvasókönyvek e tekintetben is túlhaladják az eddigieket, mert úgy egészben és részben elementáris hatást gyakorolnak a gyermekvilágra. Ez olvasókönyvek maguk kedvelteik meg magukat. Ez utóbbi a legnagyobb dicséret, mert jaj az olyan könyvnek, melytől a gyermek háta borsószik, s jaj az olyan nemzetnek, melynek ilyen olvasókönyvet adnak a kezébe.

A z ú j o l v a s ó k ö n y v e k k e l a s z e r k e s z t ő k m e g k e z d t é k a z i f j ú s á g i o l v a s m á n y o k ú j i r á n y á t, melynek, ha terjedését a vaskalaposok előítélete erőszakosan föl nem tartóztatja, már a legközelebbi korszakban meg lesz a maga öntudatos művelt lelkű és nemzeti ifjúsága.

*

Egy kivételtől eltekintve az eredeti szöveget közlöm (a kisebb értelemzavaró szedési hibákat javítottam, azokra külön nem utalok):

¹ az eredeti szöveg: „s a mellett, hogy áthatva van a nemzeti szellemtől”.

[Névtelen]

In: Szegedi Híradó, 1889. december 1.

* *Irmei Ferenc* (1846-1907), filológiai, filozófiai és esztétikai tanulmányait a bécsi egyetemen folytatta. Később rangos fővárosi lapoknál dolgozott (pl. *Koszorú*), majd tanárként működött. Szépirodalmi munkák mellett kritikai és műtörténeti dolgozatok szerzője; a Petőfi-társaság tagja. Társfordítója Bourdeau: *A Jelenkori gondolkozás mesterei* című művének (1907).

Vass Mátyás (1837-1903), tanító, tankönyvíró, tanügyi író, haladó szellemű lapszerkesztő (*Tanügyi Lapok*); a Csongrád megyei Tanítóegyesület elnöke. Küzdött a tanítók szervezeti egyesítéséért, a népoktatás kiterjesztéséért; hazánkban ő hirdette meg elsőként a nyolcosztályos általános iskola eszméjét. Az ő indítványára alakult meg a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága (1870). Fő műve: *Emlékirat a szegedi tanyai iskolák államosítása tárgyában* (1899). Pósa Lajos gyermekköltészetének első rangos pedagógus méltatója (1890).